

5. Савельєв Є.В. Неформальна освіта як інструмент розвитку додаткових можливостей молоді. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. №1(61). С. 228–232. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-61-228-232>.

References:

1. Borovyk T. M., Ustychenko S. V., Kravchenko L. V. Neformalna osvita doroslykh yak skladova kontseptsii «osvita vprodovzh vsogo zhyttia». *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya: «Pedagogichni nauky»*. 2020. №1. S.32–36. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2020-1-32-36>.
2. Kupina O. Orhanizatsiini formy neformalnoi osvity здобувачів вищої освіти в Україні. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*. 2023. т. 11, №7. С. 43–51. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i7-006>.
3. Osvita doroslykh: svitovi tendentsii, ukraïnski realii ta perspektyvy : monohrafiia / za zah. red. N. H. Nychkalo, I. F. Prokopenka. Kyiv, Kharkiv : Instytut osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy, Kharkivskiy natsionalnyi pedagogichnyi universytet imeni H. S. Skovorody, 2020. 544 s.
4. Radomskiy I. Neformalna osvita doroslykh yak vazhlyva skladova neperervnoi osvity. *Aktualni problemy v systemi osvity: zahalnoosvitnii zaklad serednoi osvity – douniversytetska pidhotovka – zaklad vyshchoi osvity*. 2023. №1(3). С. 536–542. DOI: <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.17739>.
6. Saveliev Ye. V. Neformalna osvita yak instrument rozvytku dodatkovykh mozhlyvostei molodi. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. 2021. №1(61). С. 228–232. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-61-228-232>.

КУЗЬМЕНКО Надія⁸⁵

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ORCID: [0000-0002-2768-5156](https://orcid.org/0000-0002-2768-5156)

E-mail: n2806@ukr.net

ГЕРОНТООСВІТА ЯК ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Висвітлено проблему «навчання впродовж життя» в умовах інформаційно-технологічного суспільства. Здійснено рецепцію сучасних досліджень і публікацій з означеної проблеми та визначення поняття «освіта впродовж життя». Обґрунтовано актуальність і важливість розвитку освіти людей літнього віку як світового освітнього тренда, який підпорядковується вимогам часу.

Ключові слова: навчання впродовж життя, геронтоосвіта, формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта.

Geronto Education as a Factor of Personality Self Realization in the Conditions of the Information and Technological Society. The article is devoted to the analysis of the problem of lifelong learning in the conditions of the information technology society. An analysis of modern research and publications on the researched problem and the definition of the concept of "lifelong education" were carried out. The relevance and importance of the development of lifelong education as a global educational trend, which is subject to the requirements of the time, was substantiated.

Keywords: Lifelong Learning, Geronto Education, Formal Education, Non-Formal Education, Informal Education.

⁸⁵ ©КУЗЬМЕНКО Надія (KUZMENKO Nadiia)

Вступ. Україна на шляху до євроінтеграції може бути успішною лише за умови здійснення низки реформ, у тому числі й в освітньому просторі. Збільшення інвестицій у людський капітал та вдосконалення рівня умінь громадян сприятимуть пристосуванню до фундаментальних змін, що відбуваються в світовій економіці, зокрема таких, як швидкі темпи розвитку технологій та світова конкуренція. Обсяг сучасної інформації настільки великий, що людина дедалі частіше не може ефективно інтегрувати знання, здобуті під час формального навчання, оскільки вони можуть мати фрагментарний характер. У цьому процесі набуває важливості концепція освіти впродовж життя, яка відкриває нові можливості для самореалізації особистості в будь-якому віці, стає джерелом поповнення необхідних знань та формою адаптації до сучасних інтеграційних процесів, оскільки є більш умотивованою та усвідомленою.

Мета, методи, підходи. Мета статті – проаналізувати суть понять «навчання впродовж життя», «геронтоосвіта» та дослідити пріоритетні інтереси та мотивацію людей третього віку у здобутті неформальної та інформальної освіти.

Основні результати. Уперше поняття «навчання впродовж життя» («Lifetime Learning») з'явилося у роботах британських учених на початку ХХ століття. Наприкінці 90-х років Європейський Парламент і Рада Європи взяли цю концепцію за основу нової освітньої політики заради допомоги майбутнім фахівцям навчитися адаптації до умов змінного ринку праці. Ідею Lifelong Learning пов'язують із теорією напіврозпаду знань, яку у ХХ столітті запропонував австрійсько-американський економіст Ф. Махлуп. Світ змінюється так динамічно, а нова інформація поширюється так швидко, що деякі знання перестають бути актуальними ще до того, як ми їх отримаємо. Зміст поняття «освіта впродовж життя» розкрито англійським ученим Р. Дейвом [1]. Він розглядає процес особистісного, соціального і професійного розвитку індивідів протягом життя задля підвищення якості власного добробуту та соціального оточення. Сучасне розуміння концепції навчання впродовж життя (Lifelong Learning) передбачає можливість здобувати його в різних умовах і формах (формальна, неформальна, інформальна), рівнях і термінах, а також отримувати на кожному життєвому етапі блоки інформації, необхідні людині для підтримки активної життєдіяльності та самореалізації. Важливо зазначити, що навчання впродовж життя є інтегративним елементом формування особистості за умови реалізації принципів послідовності, забезпечення зв'язку і наступності освітніх програм і закладів, оскільки дуже складно самотійно зорієнтуватися серед розмаїття послуг, що пропонує освітній ринок.

Освіта людей третього віку посідає важливе місце в концепції освіти впродовж життя.

Нині в Україні спостерігається активізація неформальної освіти для людей літнього віку. Створюються різні курси, університети третього віку, освітні групи тощо, метою яких є особистісний розвиток, соціальна адаптація та збереження активної життєвої позиції літніх людей.

Освіту літніх людей (геронтоосвіту) слід розуміти як чинник здорового довголіття, активної старості, шлях подолання соціальної ізоляції після виходу на пенсію, можливість наповнити життя новим змістом, зав'язати нові контакти та подовжити соціальну активність. Здобуття нових знань дає можливість студентам третього віку реалізувати свої здібності та бути самостійними. Розвиток цього соціально-педагогічного явища зумовлений глобалізаційними, інтеграційними та міграційними процесами, демографічними чинниками, комплексом внутрішніх і зовнішніх політичних, соціально-економічних та освітніх потреб дорослої людини і суспільства [3, 4]. Принципи геронтоосвіти спрямовані на розширення кола учасників навчання, збільшення ресурсів такої освіти та зміни поглядів на старість і процеси старіння як у самих студентів третього віку і викладачів, так і всього суспільства в цілому. Літня людина усвідомлює себе самостійною, самокерованою особистістю, що володіє запасом життєвого, професійного й соціального досвіду, займає активну позицію в освітньому процесі, стає суб'єктом навчання. У своїй готовності до навчання вона виходить із прагнення з його допомогою розв'язати життєво важливі проблеми й досягти конкретних цілей та прагне до негайної реалізації набутих компетентностей [2].

Висновки. Навчання впродовж життя – це світовий освітній тренд, під яким вбачається вся навчальна діяльність людини, здійснювана в різні вікові періоди і спрямована на вдосконалення знань, умінь і компетентностей в особистій, громадській, суспільній та/чи професійній сфері, що зумовлено запитами розвитку суспільства та відповідає на виклики часу.

Поняття «навчання протягом життя» охоплює навчання, що здійснюється через весь життєвий цикл із раннього дитинства до глибокої старості. Воно містить формальну (formal) освіту (початкова, загальна середня освіта, середня професійна освіта, вища освіта, освіта після закінчення ЗВО), неформальну освіту (nonformal) (спланована навчальна діяльність загальнокультурного та професійного спрямування за межами офіційних навчальних закладів) та інформальну/соціально-побутову/спонтанну (informal) форму навчання (індивідуальна пізнавальна діяльність, що супроводжує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності індивідів у культурно-освітньому середовищі).

Навчальні програми для людей літнього віку мають урахувати життєвий досвід, запити, очікування та установки цих людей з огляду на їхню критичність щодо отриманої інформації, усталені погляди на деякі процеси, сформоване роками

поважне ставлення до інформації у ЗМІ та інші «авторитети», а також виходити з освітніх потреб та інтересів навчальної аудиторії, відповідати вимогам часу.

Список використаних джерел:

1. Айзікова Л. В. Концепція навчання протягом життя в міжнародних документах і дослідженнях. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія. Серія «Педагогіка»*. 2012. т. 199. Вип. 187. С. 62–64.
2. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти [Електронний ресурс] URL: <http://studentam.net.ua/content/view/7596/97/> (дата звернення: 24.05.2024).
3. Сігаєва Л. Є. Підвищення кваліфікації фахівців як складова неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало [та ін.]. Київ, 2000. С. 319–324.
4. Шмарко В. Д. Андрагогічний підхід до організації навчання вчителів у системі післядипломної освіти: метод. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2003. 96 с.

References:

1. Aizikova L. V. Kontseptsiiia navchannia protiahom zhyttia v mizhnarodnykh dokumentakh i doslidzhenniakh. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia. Seriiia «Pedahohika»*. 2012. t. 199. Vyp. 187. S. 62–64.
2. Ziazun I. A. Filosofiia pedahohichnoi yakosti v systemi neperervnoi osvity [Elektronnyi resurs] URL: <http://studentam.net.ua/content/view/7596/97/> (data zvernennia: 24.05.2024).
3. Sihaieva L. Ye. Pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv yak skladova neperervnoi profesiinoi osvity. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*: zb. nauk. prats / za red. I. A. Ziaziona, N. H. Nychkalo [ta in.]. Kyiv, 2000. S. 319–324.
4. Shmarko V. D. Andrahohichniy pidkhid do orhanizatsii navchannia vchyteliv u systemi pisladyplomnoi osvity: metod. posib. Kherson: Oldi-plus, 2003. 96 s.

СИМОКОП Людмила⁸⁶

Комунальна установа «Міський центр професійного розвитку педагогічних працівників Кропивницької міської ради»
м. Кропивницький, Україна

ORCID: [0009-0002-5637-7467](https://orcid.org/0009-0002-5637-7467)

E-mail: simokopludmila@gmail.com

НАВЧАННЯ В ЄДИНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ

Розглянуто психологічні бар'єри, які можуть виникати у дорослих людей у процесі навчання в єдиному інформаційному середовищі. Описано чинники, що впливають на мотивацію дорослих до навчання, а також вікові, особисті та соціальні чинники, які можуть створювати бар'єри. Запропоновано шляхи подолання цих бар'єрів, зокрема такі, як підвищення мотивації та звільнення від страху невдачі.

Ключові слова: навчання в єдиному інформаційному середовищі; освіта дорослих; психологічні бар'єри; мотивація; вікові зміни; особисті чинники; соціальні чинники; подолання бар'єрів.

Learning in a Unified Information Environment: Psychological Barriers in Adult Education. The article discusses some psychological barriers that may arise

⁸⁶©СИМОКОП Людмила (SIMOKOP Liudmyla)